

**การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช**
**Participation in Local Development of Sub-district and Village
Headmen in Nakhon Si Thammarat**

สุภาณี วงศ์แก้ว*
วิรัตน์ ธรรมาภรณ์
สุดารัตน์ สุตสมบุญ
วิลาศลักษณ์ สมศักดิ์
จุฑามาศ อิงค์โพธิ์ชัย

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

*e-mail: jub_jang2525@hotmail.com

Received: August 14, 2018

Revised: October 18, 2018

Accepted: October 24, 2018

Supanee Wongkaew

Wirat Thummarpon

Sudarat Sudsomboon

Wilaslak Somsak

Jutamas Ingpochai

Public and Private Management Program, Southern College of Technology

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง และ (3) ศึกษาปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 318 คน ด้วยการเลือกแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .979 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการทดสอบ LSD ผลการศึกษา พบว่า (1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.68, S.D. =0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ =4.05, S.D. =0.49) (2) กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ขาดความรู้และความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่มีหน่วยงานกลางเข้ามารับผิดชอบในการให้ความรู้ อย่างถูกต้อง ชัดเจน และไม่ได้มีโอกาสในการคัดเลือกให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับอนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการแก้ไข คือ ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาชี้แจง ประชุม

หรืออบรม ถึงรายละเอียดของบทบาท หน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อย่างชัดเจน ควรเปิดโอกาสให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือก ดำเนินงาน รวมถึงเข้าร่วมรับฟังผลการดำเนินงานของโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับ อนุมัติ เพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่ควรได้รับการพัฒนาตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วมตามลำดับก่อนและหลัง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were to 1) study participation in local development of sub-district and village headmen in Nakhon Si Thammarat, 2) compare participation in local development of sub-district and village headmen in Nakhon Si Thammarat classified by independent variables: gender, age, study level, position in local community, duration of time living in local community, and duration of time holding the position in the local community, and 3) study problems and how to solve the problems of participation in local development of sub-district and village headmen in Nakhon Si Thammarat. The sample consisted of 318 headmen in Nakhon Si Thammarat using two-stage sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire. The reliability of the whole questionnaire was .97. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, one way analysis of variance (one way ANOVA) and testing the differences between two means using the LSD test. The results are as follows: (1) Participation in local development of sub-district and village headmen regarding stages of participation was at the high average ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.47). When considering each aspect it reveals that participation in searching problems and causes of problems is at the highest average ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.49). (2) The sub-district and village headmen of the same gender, age, study level, position in local community, and also of the same duration of time living in local community do not participate in local development differently. But the headmen of different duration of time holding the position in local community participate in local development differently at a statistical significance level of .05. (3) And the problem of participation in local development of the sub-district and village headmen is that they lack of understanding and knowledge of their role and duty. No central organization is responsible to provide correct and clear knowledge for them. They also have no opportunity to be selected as a committee in any activity or any project approved by a related organization. Therefore, a way to solve the problem is that a related organization should clarify their role or hold a meeting or a training course concerning their role. They should also have an opportunity to be selected to participate in the activity or the project approved by the related organization so as to achieve the goal. This research indicates that involvement of the sub-district and village headmen in major steps should be developed.

Keywords: Participation, Local Development, Steps of Participation

บทนำ

การปกครองของประเทศไทย นับตั้งแต่อดีตเริ่มจากการก่อตั้งราชอาณาจักรสยามมาจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกันนั้น คือ มีระบบการเมืองการปกครอง โดยแต่เดิมนั้นการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นผู้อำนาจสูงสุดในประเทศ โดยมีการพระราชทานพระราชอำนาจไปยังข้าราชการของพระองค์ต่อ ๆ กันไปตามลำดับ และบุคลากรที่นับเป็นข้าราชการที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้มีพระวิริยะอุตสาหะรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งมีเจ้าเมืองปกครอง เรียกว่า “ระบบกินเมือง” เข้ามารวมอำนาจไว้ที่พระองค์ เป็นรูปแบบที่เรียกว่า “การรวมอำนาจการปกครอง” (Centralization) และถือเป็นรัฐชาติ (Nation State) พระองค์ได้วางรากฐานการปกครองเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เหมือนชาติตะวันตกอื่น ๆ (Chitlaoarporn, 2009)

ในช่วงปี 2493-2500 ได้มีการยกระดับความสำคัญให้กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มากขึ้น โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ นอกจากนี้ทางราชการยังได้ตราพระราชบัญญัติต่าง ๆ มากมาย ที่เกี่ยวข้องกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะต้องเป็นผู้รักษากฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ทำให้อำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ครอบคลุมวิถีชีวิตของประชาชนใน ตำบล หมู่บ้าน เกือบทุกเรื่อง ตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่า จะเป็นเรื่อง น้ำท่วม ฝนตก ฝนแล้ง เกิดศัตรูพืช โรคภัยไข้เจ็บ ฯลฯ ล้วนเป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองแห่งท้องที่ตามกฎหมาย (Provincial Affairs Bureau, 2002) กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับงานการพัฒนามากขึ้น เมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก ในปี 2504 ประกอบกับได้มีการโอน อำนาจการสอบสวนของกระทรวงมหาดไทย ไปให้ตำรวจ ดำเนินการแต่ฝ่ายเดียว กระทรวงมหาดไทยจึงหันมา มุ่งเน้นงานการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎร กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะพนักงานฝ่ายปกครอง ในตำบล หมู่บ้าน จึงต้องสนองนโยบายของกระทรวงมหาดไทย (Kangsanan, 2007)

ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญ

กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนการพัฒนา เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนพัฒนา การดำเนินงาน ผลประโยชน์ และการตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระแสที่กำลังได้รับความสนใจจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่ผ่านมามีปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ประชาชนขาดความสนใจหรือขาดการมีส่วนร่วม (Puang-ngam, 2010)

จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 23 อำเภอ 165 ตำบล 1,551 หมู่บ้าน อำเภอที่มีขนาดใหญ่และประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มีทั้งหมด 13 ตำบล และอำเภอที่มีขนาดเล็กและประชากรน้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอถ้ำพรรณรา มีทั้งหมด 3 ตำบล ซึ่งมีหน่วยการปกครองท้องถิ่น 2 รูปแบบ คือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

ในเขตพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ลักษณะโครงสร้างทางภูมิศาสตร์ และที่ตั้งแตกต่างกัน ทำให้เกิดความหลากหลายของวิถีการดำรงชีวิต สังคม วัฒนธรรม อาชีพ รายได้ ของประชาชนในพื้นที่ ผู้นำท้องที่ซึ่งได้รับการยอมรับของคนในชุมชน จึงมีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น จากความสำคัญของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลสำคัญที่จะกระตุ้นสนับสนุน ส่งเสริม และชี้แนะให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความต้องการที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเน้นถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามขั้นตอนของการพัฒนา ว่ามีมากน้อยเพียงใด และเพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุน ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง

3. เพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรที่ใช้ คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้น 1,551 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 318 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบ 2 ขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาแบบสอบถาม และได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาการวิจัย (2) สร้างแบบสอบถาม 3 ส่วน คือ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน (3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ .97 (4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดตรัง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (1951) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในภาพรวมเท่ากับ .97

วิธีการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 318 คน ด้วยตนเอง และ 3) รวบรวมแบบสอบถามโดยการติดตามและประสานนัดรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 259 ฉบับ (ร้อยละ 80)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามตัวแปรเพศอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในชุมชน

อำเภอที่อาศัยอยู่ ตำบลที่อาศัยอยู่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และระยะเวลาดำรงตำแหน่งแบบการเทียบเคียงคู่ใดแตกต่างกัน นำไปทดสอบรายคู่และวิเคราะห์ตามวิธีของ LSD

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.47) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.49) เพราะกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ จึงจำเป็นต้องแสวงหาถึงปัญหา สาเหตุในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาท้องถิ่นให้บรรลุผล (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.54) สำหรับการวางแผนพัฒนานั้น เนื่องจากหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งจากต้นสังกัดเป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นการแบ่งอำนาจตามลักษณะการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเท่านั้น (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.59) เพราะการดำเนินงานภายใต้โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ กำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้นำท้องที่สูงสุดในแต่ละตำบล ต้องแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในพื้นที่ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.71) เพราะกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้เผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งเป็นผลประโยชน์แก่การใช้ชีวิตประจำวันและ (5) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.74) อยู่ในระดับปานกลางซึ่งมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น เพราะการพัฒนาท้องถิ่นในทุกระดับต่างมุ่งหวังให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mee-Aeum (2011) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่องานพัฒนาชุมชนในพื้นที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เพราะ

การที่ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน ดูแลสาธารณสมบัติของชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้นำชุมชน และคนในชุมชน และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kraissakul & Kongrukkawin (2017) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Podan (2014) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เพราะผู้นำชุมชนบางคนยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว ซึ่งทำให้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะผู้นำชุมชนบางคนยังขาดจิตสำนึก ขาดการเสียสละ ในการเป็นตัวแทนของชุมชน ที่จะต้องเข้าร่วมประชุมเสนอแนะปัญหาของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน แต่ระยะเวลาดำรงในตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีประสบการณ์สูงหรืออยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลานาน จะเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน หน่วยงานระดับอำเภอ และจังหวัด และเป็นผู้ที่มีความเข้าใจพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mee-Aeum (2011) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่องานพัฒนาชุมชนในพื้นที่อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาของผู้นำชุมชนไม่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น แต่ประสบการณ์หรือระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kraissakul & Kongrukkawin (2017) พบว่า ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rungwarin (2012) พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ที่

มีตำแหน่งงานต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จะมีประสบการณ์ในการทำงาน มีความเข้าใจ และมีความชำนาญในการปฏิบัติงานมากกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 3 ปี จึงสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง หน่วยงานกลางไม่มีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่ได้รับการคัดเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมในคณะกรรมการของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ส่วนแนวทางแก้ไข ได้แก่ จัดให้มีการประชุมอบรมเกี่ยวกับความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยหน่วยงานกลาง ชุมชนเปิดโอกาสให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จากการศึกษาของ Pungrumpane & Matilukkovit (2014) พบว่า การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ควรส่งเสริมความรู้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในการนำมาพัฒนาศักยภาพของตน ด้านการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Nachaidee, Cain & Somkhane (2014) พบว่า ปัญหาของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาล ตำบลมลาไสย อำเภอมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ใช้เวลาส่วนมากในการประกอบอาชีพ ทำมาหากินเลี้ยงชีพ ขาดความรู้ และความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ ไม่มีความเป็นผู้นำในการบริหารจัดการชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Tangtong (2018) พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการสู่ท้องถิ่นของผู้นำชุมชนอำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ คือ ผู้นำชุมชนขาดความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ในการปฏิบัติตามหน้าที่

สรุป

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งจากงานวิจัยมีข้อสรุปที่น่าสนใจ คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นเช่นเดียวกับผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จะต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ที่กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายภายใต้พันธกิจ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” นอกจากนี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านจะต้องมีการพัฒนาและแสวงหาความรู้ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฝึกทักษะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกมิติ ทั้งการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ดังนั้น หากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่นที่สำคัญ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานกลางที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เช่น อำเภอ จังหวัด กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรจัดให้มีการให้ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านการตรวจสอบ และประเมินผล จำเป็นต้องให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความตระหนักในบทบาทด้านนี้ เพราะเป็นด้านที่มีความจำเป็นด้านหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่น
2. หน่วยงานกลางควรมีการกำหนดคุณสมบัติของ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยเฉพาะ ระยะเวลาอยู่ในชุมชนก่อนมาเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ควรกำหนดให้มีระยะเวลาอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 5-10 ปี เพราะการอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน ย่อมนำมาซึ่งการเข้าใจบริบทของชุมชน และสามารถส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้
3. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น จำเป็นต้องมีความรู้ มีการ

พัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับยุคการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะมิติการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันมีกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมหลายมิติมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม เป็นต้น
2. ควรศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละขั้นตอน ให้สามารถนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีสัมภาษณ์ เจาะลึกข้อมูลในแต่ละท้องถิ่น เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจกับผู้ตอบแบบสอบถามให้เข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญของงานวิจัย เพื่อช่วยให้งานวิจัยมีความถูกต้อง แม่นยำ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

References

- Chitlaoarporn, C. (2009). *Local Government Administration*. Bangkok: Kasetsart University, Political Science Association. [in Thai]
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrical*, 16, 297-334
- Kangsanan, K. (2007). *Regional Government Administration*. (3rd ed.). Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Kraisakul, S., & Kongrukkawin, C. (2017). Participation of residents in making a development plan of Bang Phai Sub-district administrative organization, Mueang district, Nonthaburi. *Rom Phruek Journal Krirk University*, 35(2), 119-140. [in Thai]
- Mee-Aeum, K. (2011). *Participation of Community Leaders toward Community Development Task in Mae Rim District, Chiang Mai Province*. M.P.A. Thesis, Chiang Rai Rajabhat University. [in Thai]

- Nachaidee, W., Cain, P.M., & Somkhane, C. (2014). The public committee's participation for community of development in Tambon Kamalasai, Amphur Kamalasai, Kalasin Province. *Sakon Nakhon Graduate Studies Journal*, 11(53), 115-123. [in Thai]
- Podan, K. (2014). *A Participation of Community Leaders in Making the Local Development Plan of Latyao Sub-District Municipality Latyao District, Nakhon Sawan Province*. M.A. Thesis (Public Administration), Mahachulalongkornrajavidyalaya University. [in Thai]
- Provincial Affairs Bureau. (2002). *Guide of the Village Headman*. Department of Provincial Administration, Ministry of Interior. [in Thai]
- Puang-ngam, K. (2010). *Community and Local Self Governance*. Bangkok: Bopit Printing. [in Thai]
- Pungrumpane, P., & Matilukkovit, J. (2014). Guideline for enhancing sub-district and village headmen's potentials using knowledge management processes in promoting collaboration between local authorities to develop community strength. *Journal of Education Studies*, 42(1), 65-80. [in Thai]
- Rungwarin, S. (2012). Leadership development in the work of village headmen Suphanburi Province. Pathumthani University *Academic Journal*, 3(4), 239-258. [in Thai]
- Tangtong, T (2018). The roles of community leaders in promoting the integrative local development in Mueang district of Chaiyaphum Province. *Journal of Graduate School, Pitchayatat, Ubon Ratchathani Rajabhat*, 13(1), 63-72. [in Thai]
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.